

Szinigazgató

május hó végéig tart, a vidéki állomásokon igazodik a szintársulat működéséhez, érkezéséhez. Az állomáshely nagysága szerint hol rövidebb, hol hosszabb. A kőszínházakkal rendelkező városokban rendszeren téli szезon van, a szinkörökkel bíró városokban v. azokban, melyeket nyaralók látogatnak inkább, nyári a szезon. A szinigazgatónak mindenesetre ajánlatos kiismerni, melyik az egyes állomásokon a legmegfelelőbb idő a színházi szезonban, mert ez sok helyen a helybeli gazdasági viszonyokkal is erősen összefügg. Így egyes mezőgazdasági helyeken az aratás utáni idő, pl. Nagykőrösön az uborka-szedés utáni, Pomázon a cseresznyeérés utáni idő a jó színházi szезon. (A Sz. kifejezés elődje a „Játék-idő”, némely régebbi ujság alapján.)

Szinigazgató. (a latin: „scenarium director”-ból. Az az egyén, aki szintársulat vezetésére az Orsz. Színészegyesület igazgató-tanácsa ajánlata alapján a kultuszminisztertől engedélyt nyert. Az engedély elnyeréséhez szükséges, hogy az illető folyamodó az Egyesület tanácsa által megkívánt kauciót az Egyesület pénztárába befizesse; megfelelő tőke és színházi felszerelés felett is kell rendelkeznie és az Egyesület tagja kell, hogy legyen. A szinigazgatók kötelelességeit az Egyesület és Nyugdíjintézet szabályai határozzák meg. Az első magy. szinigazgató: Kelemen László (Budán), Kolozsvárott a Fejér testvérek voltak; utóbb Pesten és Kolozsvárott intendáns került a vezetés élére, alatta egy színész lett igazgató. 1795-ben Kócsi Patkó János a kolozsvári színház vezetője, 1805-ben: Ernyi Mihály, 1809-ben pedig Wántza Mihály stb. Vidéken igazgató volt 1810-ben: Benke József; 1814-ben: Lángh Ádám János; 1815-ben Balogh István; 1816-ban: Murányi Zsigmond; 1818-ban: Kilényi Dávid; 1820-ban: Pergő Celesztin; 1821-ben: Horváth József; 1824-ben: Komlóssy Ferenc; 1825-ben Megyeri Károly; 1828-ban: Balla Károly stb. 1842-ben szinigazgató volt: Kőrössy Ferenc, Ujfalussy Sándor, Baky Gábor, Kilényi Dávid, Pályi Elek, Balla Károly, Fekete Gábor, Komlóssy József, Hetényi József, Bács Károly; tíz év

mulva, 1852-ben: Havi Mihály és Szabó József, Kaczvinszky János, Latabár Endre, Hidassy Elek, Pósa Mihály, Fekely Miklós, Chiabay Pál, Laczkóczy Ferdinand, Kőszeghy Endre, Szabó Károly, Szuper Károly, Pázmán Mihály, Tóth István, 8 év mulva, 1860-ban: Albisi László, Buday József, Futó János, Hubay Gusztáv, Keszy József, Györffy Antal, Kocsisovszky Jusztin, Molnár György, Nyiry Kerék György, Pozsonyi Alajos, Reszler István. 1870-ben ismertebb igazgatók nevei: Follinus János, Völgyi György, Gerő Jakab, Fehérvári Antal, Csaby Imre, Aradi Gerő, Bokody Antal, Károlyi Lajos, Szegedi Mihály, Latabár Endre, Mannsberger Jakab, Miklóssy Gyula, Kétszery József, Sztupa Andor, Vezéry Ödön stb. — 1880-ban: Bényei István, Beődy Gábor, Bogó Alajos, Csóka Sándor, Gerőffy Andor, Krecsányi Ignác, Lászy Vilmos, Mándoky Béla, Temesváry Lajos az ismertebb igazgatók. 1890-ben Ditrői Mór, Halmay Imre, Makó Lajos, Pesti Ihász Lajos, Polgár Károly, Somogyi Károly, Tiszay Dezső a híresebb új igazgatók. 1900-ban: Deák Péter, Komjáthy János, Kövessy Albert, Krémer Sándor, Leszkay András, Relle Iván, Szalkai Lajos, Szendrey Mihály az újabb direktorok. — 1910-ben: Balla Kálmán, Erdélyi Mihály, dr. Farkas Ferenc, Heves Béla, Kiss Árpád, dr. Janovics Jenő, Mariházy Miklós, Miklóssy Gyula, Molnár Gyula, Nádassy József, Palágyi Lajos, Szabados László, Zilahy Gyula neveivel találkozunk. Női szinigazgatók voltak: Déryné (2 hétig), Györgyné Nagy Lujza, Keresztély Jánosné, Nagy Paula, Lenkeiné, Erdélyi Marietta, Bokodyné Máthé Róza, Bácskay Julcsa, özv. Tiszay Dezsőné, özv. Makó Lajosné stb. — A vidéki szinigazgatónak mindig kárt jelentett a keresztelő, lakodalom, haláleset, temetés, disznótor, bőjt, eső, szárazság, árvíz, fagy, Szilveszter-estéje, kánikula, nagy hideg, járvány, követválasztás, háború, tüzeset, zsidó ünnep, név- és születésnap, farsang, szüret, aratás, kukoricatörés, panoráma, cirkusz, komédiás-előadás, nagyon kellemes idő, nagy sár, közönségnek pártokra szakadása stb. (V. ö. Társigazgató.) (Erődi Jenő.)